

Normkritisk vandring

Norrlands universitetssjukhus

Normkritisk vandring på Norrlands universitetssjukhus

Varför göra en normkritisk vandring?

Syftet är att skapa förståelse för normkritiska perspektiv i relation till hälso- och sjukvården och den egna arbetsplatsen. Förhoppningen är att övningen ska bidra till det egna utvecklingsarbetet.

Den normkritiska vandringen kan göras som en del av pågående arbete som arbetsmiljöarbete, hbtq-diplomering, arbete mot rasism och annat jämställdhets- och jämlikhetsarbete eller som en fristående aktivitet. Att ha ett normkritiskt perspektiv innebär att rikta blicken mot normer kring exempelvis kön, hudfärg, funktion, ålder, könsidentitet, sexuell identitet, klass, religion med mera. Genom att sätta fokus på normer kan vi få syn på strukturer och tankesätt som begränsar och skapar ojämlikhet, vilket möjliggör ett aktivt arbete för förändring

Vem är vandringen för?

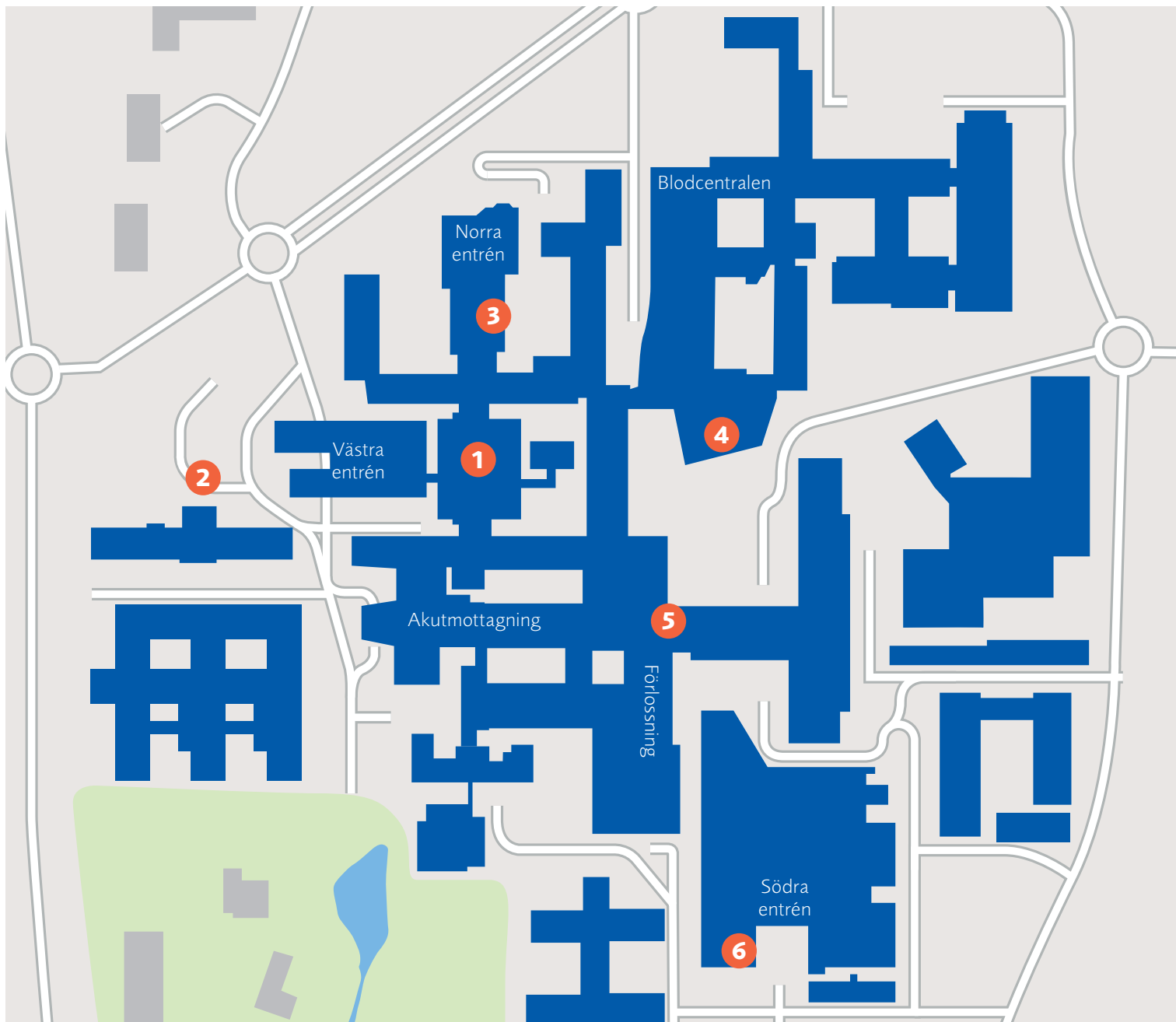
Personal som arbetar på Region Västerbotten och/eller på Norrlands universitetssjukhus, Nus. Det är fördel om det finns viss förkunskap om normer och normkritik i gruppen som genomför vandringen men det är inget krav.

Hur går vandringen till?

Det är tänkt att arbetsgrupper själva ska kunna gå den normkritiska vandringen med hjälp av kartan och frågorna i detta material. Ni väljer själva om ni vill gå hela vandringen vid ett tillfälle eller dela upp den på flera tillfällen, ni kan också välja om ni bara vill besöka vissa av platserna i den. Till varje plats finns en kort faktatext och båda generella och specifika frågor att diskutera. Vandringen avslutas med att ni tittar på er egen arbetsplats med normkritiska glasögon. Nedan har vi sammanfattat hur en vandring kan gå till:

- Gå i grupper om ca 4–8 personer.
- Skriv ut detta dokument eller hämta materialet utskrivet på Alva kultur.
- Välj ut några platser eller besök alla. Läs igenom faktatexterna och diskutera de generella och platsspecifika frågorna för varje plats. Reflektioner från tidigare grupper kan användas om det är svårt att komma igång med diskussionen.
- Avsluta med att gå runt på er egen arbetsplats och diskutera frågorna i förhållande till den.

Platser att stanna vid under vandringen

1. Centralhallen (plan 1)
2. Ledfyr vid byggnad Akutvägen 2A (utomhus)
3. Alva kultur (plan 1)
4. Medicinska biblioteket (plan 1)
5. Muslimska bönerummet, sal E-12 (plan -1, kulvertplan)
6. Toaletter vid Bergasalen QA/QB (plan 1)

1. Centralhallen vid Västra entrén

Fakta

Norrlands universitetssjukhus, Nus, är det största sjukhuset i länet och norra sjukvårdsregionen. Sjukhuset ansvarar för högspecialiserad vård och service till 876 000 människor som bor på en yta som motsvarar över halva Sverige. Omkring 5 700 personer har Norrlands universitetssjukhus som arbetsplats och varje år görs här 474 000 öppenvårdsbesök.

Generella frågor

- Är platsen lätt att hitta för någon som aldrig varit här tror du?
- Vad finns runt dig på platsen? Skyltar, information, konst med mera? Finns det skyltar på fler språk än svenska? Finns det skyltar med punktskrift?
- Vilka rör sig på platsen? Hälso- och sjukvårdspersonal, patienter, studenter, andra?
- Hur trygg känner du dig på platsen? Tror du att den känslan kan påverkas av till exempel vilken tid på dygnet du är där? Om du är barn eller vuxen? Finns det andra faktorer som kan påverka upplevelsen av trygghet?
- Hur tillgänglig är platsen? För vem är den tillgänglig?

Platsspecifika frågor

- Vilka människor rör sig här? Personal, patienter eller andra? På vilka sätt är centralhallen utformad för personal respektive patienter?
- Reflektera kring placering av reception, skyltar, café med mera. Känner du dig välkommen? Finns det platser där du känner dig i vägen?
- Om du ska vidare härifrån till en annan plats på sjukhuset, hur lätt eller svårt tror du att det skulle vara att hitta rätt?

Några reflektioner från tidigare grupper som gått vandringen

- "När en står och läser på infotavlan i Centralhallen känns som att en står i 'personalens motorväg!'"
- "Vad är onkologen?"

2. Ledfyr vid byggnad Akutvägen 2A

Fakta

En ledfyr i det här sammanhanget är ett verktyg, främst för personer med synnedsättning, som antingen vägleder eller varnar genom ljudsignaler.

Generella frågor

- Är platsen lätt att hitta för någon som aldrig varit här tror du?
- Vad finns runt dig på platsen? Skyltar, information, konst med mera? Finns det skyltar på fler språk än svenska? Finns det skyltar med punktskrift?
- Vilka rör sig på platsen? Hälso- och sjukvårdspersonal, patienter, studenter, andra?
- Hur trygg känner du dig på platsen? Tror du att den känslan kan påverkas av till exempel vilken tid på dygnet du är där? Om du är barn eller vuxen? Finns det andra faktorer som kan påverka upplevelsen av trygghet?
- Hur tillgänglig är platsen? För vem är den tillgänglig?

Platsspecifika frågor

- Den som besöker byggnaden möts av ljudet från en ledfyr, vad säger det här om vem som förväntas besöka platsen?
- Har du mötts av ledfyrar eller andra tillgänglighetsstöd, som dörröppnare eller kontrastmarkering på golv, på andra platser på sjukhuset?

Några reflektioner från tidigare grupper som gått vandringen

- "Är det ett larm?"
- "Platsen känns svår att ta sig till med mycket trafik."

3. Alva kultur vid Norra entrén

Fakta

Alva kultur invigdes 2007 och är en mötesplats som inrymmer ett bibliotek, ett konstgalleri och programverksamhet. Rummet ger en möjlighet till rekreation, konstnärliga upplevelser, vidgade tankar, tystnad eller samtal.

Generella frågor

- Är platsen lätt att hitta för någon som aldrig varit här tror du?
- Vad finns runt dig på platsen? Skyltar, information, konst med mera? Finns det skyltar på fler språk än svenska? Finns det skyltar med punktskrift?
- Vilka rör sig på platsen? Hälso- och sjukvårdspersonal, patienter, studenter, andra?
- Hur trygg känner du dig på platsen? Tror du att den känslan kan påverkas av till exempel vilken tid på dygnet du är där? Om du är barn eller vuxen? Finns det andra faktorer som kan påverka upplevelsen av trygghet?
- Hur tillgänglig är platsen? För vem är den tillgänglig?

Platsspecifika frågor

Diskrimineringsombudsmannen skriver följande om åldersdiskriminering: "Vilken ålder som är norm kan skilja sig åt i olika sammanhang. De flesta som blir utsatta för diskriminering som har samband med ålder är oftast antingen yngre eller äldre."¹

- Hur upplevs platsen om du föreställer dig att du är 5 år?
- Hur upplevs platsen om du föreställer dig att du är 85 år?
- För vilka personer och kroppar är möblerna anpassade?

Några reflektioner från tidigare grupper som gått vandringen

- "Förstår alla vad Alva kultur är?"
- "Blommor, det har jag inte sett någon annanstans på sjukhuset."

1 Diskrimineringsombudsmannen, Ålder som diskrimineringsgrund, 2020

4. Medicinska biblioteket

Fakta

Medicinska biblioteket vänder sig i första hand till studenter och personal vid den medicinska fakulteten på Umeå universitet och Region Västerbotten men är även öppet för patienter och allmänhet. Här spenderar blivande vårdpersonal mycket av sin tid. Undersökningar visar att vårdpersonal är en grupp som i sitt arbete riskerar att bli utsatta för rasism, både av kollegor och patienter.

Generella frågor

- Är platsen lätt att hitta för någon som aldrig varit här tror du?
- Vad finns runt dig på platsen? Skyltar, information, konst med mera? Finns det skyltar på fler språk än svenska? Finns det skyltar med punktskrift?
- Vilka rör sig på platsen? Hälso- och sjukvårdspersonal, patienter, studenter, andra?
- Hur trygg känner du dig på platsen? Tror du att den känslan kan påverkas av till exempel vilken tid på dygnet du är där? Om du är barn eller vuxen? Finns det andra faktorer som kan påverka upplevelsen av trygghet?
- Hur tillgänglig är platsen? För vem är den tillgänglig?

Platsspecifika frågor

Följande citat kommer från en undersökning² bland Läkarförbundets medlemmar som gjordes 2018:

"Patient som inte ville ha mig som operatör på grund av mitt utländska namn. En stor majoritet som frågar mig varifrån jag kommer och tar sig friheten att ställa personliga frågor som de aldrig skulle fråga en svensk kollega."

- Vad tänker du om citatet?
- Även Kommunal har sett i undersökningar³ att deras medlemmar inom vården utsätts för rasism. Kan det vara skillnad på om en undersköterska eller läkare utsätts för rasism i hur arbetsplatsen reagerar? Vem blir lyssnad på? Vems upplevelse blir tagen på allvar?

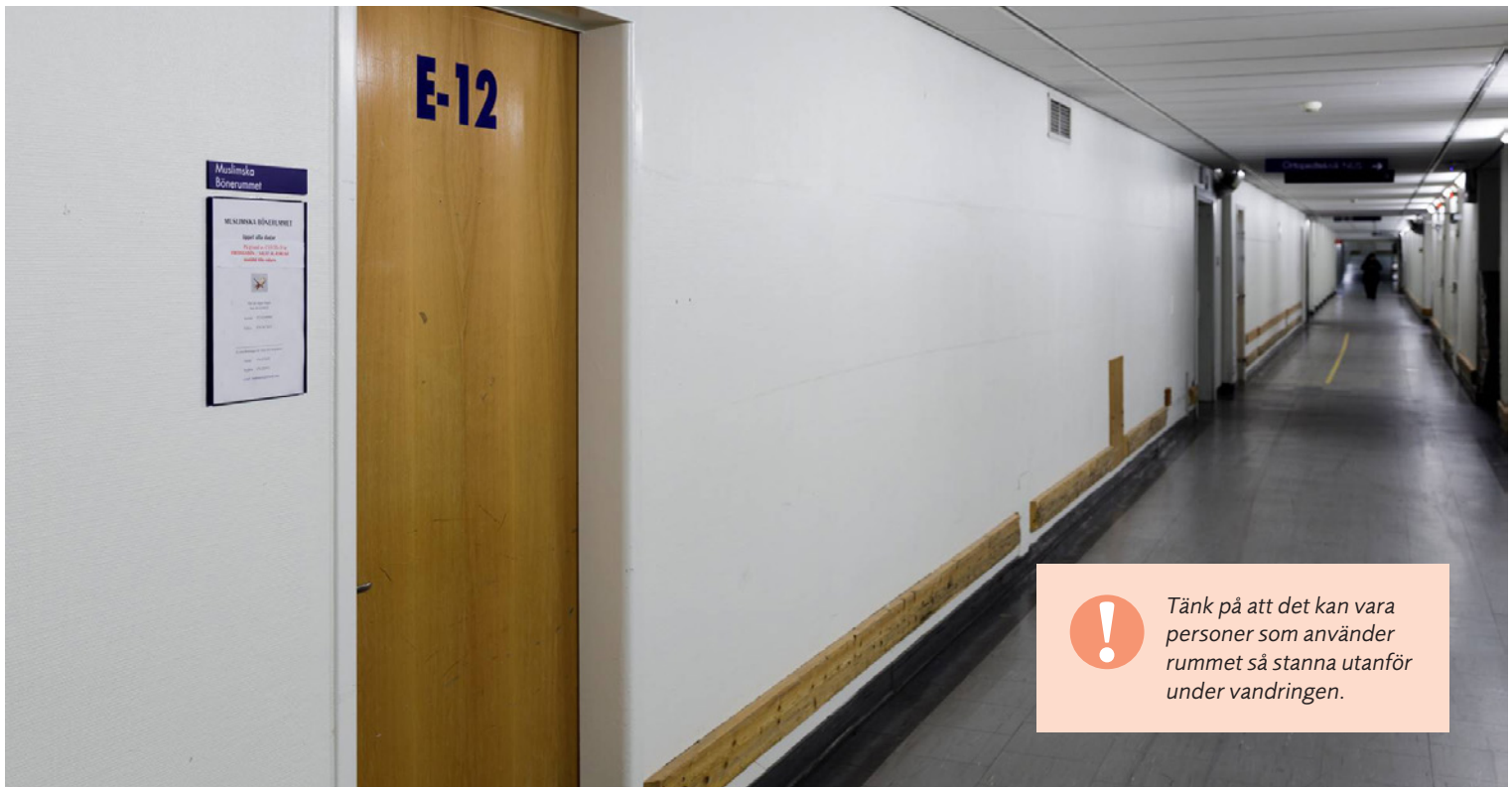

Några reflektioner från tidigare grupper som gått vandrigen

- "Det här känns som en finare och mer påkostad miljö än andra delar av sjukhuset."
- "Även om jag jobbar på sjukhuset så har jag aldrig varit här, det känns som en plats för studenter."

2 Läkarförbundet i samarbete med SVT Nyheter, 2018

3 Kommunal, Det räcker inte att göra rätt, 2012

Tänk på att det kan vara personer som använder rummet så stanna utanför under vandringen.

5. Muslimska bönerummet, sal E-12, plan -1 (kulvertplan)

Fakta

Den 1 januari 2000 skiljdes Svenska kyrkan formellt från staten. Enligt en undersökning⁴ ser sig 52 % av svenskarna som kristna och 9 % går regelbundet i kyrkan. Enligt samma undersökning ser sig 8 % av Sveriges befolkning som muslimer. Det muslimska bönerummet finns tillgängligt för patienter, närstående och personal. Utöver bönerummet på NUS finns stödpersoner med muslimsk bakgrund som via Muslimska andlig vård kan ge stöd åt patienter och närstående. Stödpersoner med buddhistisk bakgrund finns också tillgängliga via Sveriges buddhistiska gemenskap.

- Hur trygg känner du dig på platsen? Tror du att den känslan kan påverkas av till exempel vilken tid på dygnet du är där? Om du är barn eller vuxen? Finns det andra faktorer som kan påverka upplevelsen av trygghet?
- Hur tillgänglig är platsen? För vem är den tillgänglig?

Platsspecifika frågor

- På sjukhuset finns det bland annat lokaler för Sjukhuskyrkan och ett muslimskt bönerum. Sjukhuskyrkan ligger i närheten av Centralhallen medan det muslimska bönerummet ligger i kulverten. Varför tror du att det är så? Vad säger det här kring normer om religion?
- Vad har ni för kunskap, rutiner och information om möjlighet till andligt stöd utifrån olika religioner på din arbetsplats?

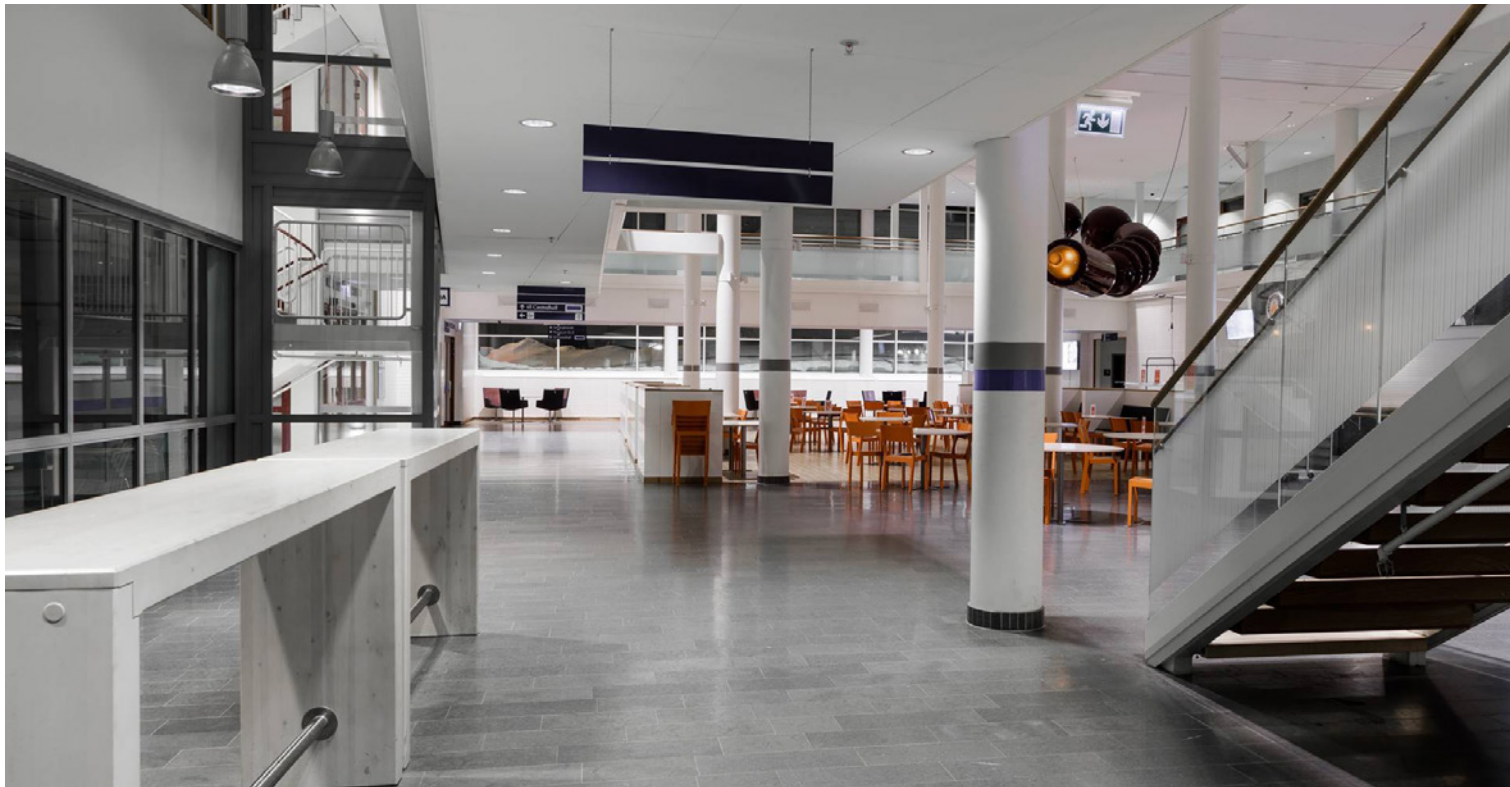
Generella frågor

- Är platsen lätt att hitta för någon som aldrig varit här tror du?
- Vad finns runt dig på platsen? Skyltar, information, konst med mera? Finns det skyltar på fler språk än svenska? Finns det skyltar med punktskrift?
- Vilka rör sig på platsen? Hälso- och sjukvårdspersonal, patienter, studenter, andra?

Några reflektioner från tidigare grupper som gått vandringen

- "Kulverten känns verkligen som personalens domän, man är rädd att bli påkörd"
- "Det var svårt att hitta hit."

6. Toaletter vid Bergasalen QA/QB, vid Södra entrén

Fakta

Undersökningar har visat att transpersoner ofta upplever toaletter som otrygga platser. I statens offentliga utredning "Transpersoner i Sverige"⁵ från 2017 säger bland annat en person:

"Eftersom jag ser ganska androgyn ut så blir jag ibland tveksam om jag ska välja dam- eller herrtoaletten om det inte finns ett neutralt alternativ. Jag väljer inte alltid samma, utan tar det alternativ som känns bäst för stunden. Allmänna toaletter är dock de ställen där jag känner mig som minst trygg i det allmänna rummet."

Generella frågor

- Är platsen lätt att hitta för någon som aldrig varit här tror du?
- Vad finns runt dig på platsen? Skyltar, information, konst med mera? Finns det skyltar på fler språk än svenska? Finns det skyltar med punktskrift?
- Vilka rör sig på platsen? Hälso- och sjukvårdspersonal, patienter, studenter, andra?

- Hur trygg känner du dig på platsen? Tror du att den känslan kan påverkas av till exempel vilken tid på dygnet du är där? Om du är barn eller vuxen? Finns det andra faktorer som kan påverka upplevelsen av trygghet?
- Hur tillgänglig är platsen? För vem är den tillgänglig?

Platsspecifika frågor

- Vid sidan av föreläsningssalarna finns det toaletter. Vilka toaletter finns det? Vad säger de här toaletterna om normer kring kön och könsidentitet?
- På ett sjukhus i länet hade någon under en period hängt upp en lapp där det stod "den här toaletten är för handikappade, toaletter för män och kvinnor finns runt hörnet". Vad säger den här lappen om normer kring kön? Vad säger den om normer kring funktionalitet?

Några reflektioner från tidigare grupper som gått vandringen

- "Jag har inte tänkt på den könsneutrala toaletten förut."
- "Jag tycker alltid det känns tryggare med riktig dörr än bås."

⁵ Arbetsmarknadsdepartementet, Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor, SOU 2017:92 2017

7. Er egen arbetsplats

Fakta

Vi är många som jobbar på Norrlands universitetssjukhus, det är nämligen norra Sveriges största arbetsplats med sina 5 700 anställda.

Platsspecifika frågor

- Vad kan ni ta med er från de diskussioner ni haft vid de andra platserna till er egen arbetsplats? Ser ni likheter och/eller skillnader?
- Hur kan frågan om utformningen av er arbetsplats bli en del av ert arbetsmiljöarbete? På vilket sätt är normkritik en del av ert arbete med rekryteringar av nya kollegor?

Generella frågor

- Är platsen lätt att hitta för någon som aldrig varit här tror du?
- Vad finns runt dig på platsen? Skyltar, information, konst med mera? Finns det skyltar på fler språk än svenska? Finns det skyltar med punktskrift?
- Vilka rör sig på platsen? Hälso- och sjukvårdspersonal, patienter, studenter, andra?
- Hur trygg känner du dig på platsen? Tror du att den känslan kan påverkas av till exempel vilken tid på dygnet du är där? Om du är barn eller vuxen? Finns det andra faktorer som kan påverka upplevelsen av trygghet?
- Hur tillgänglig är platsen? För vem är den tillgänglig?